

Pratarmė

Šio numerio publikacijos skleidžia chronologiškai platų, metodologiškai daugybinių ir žanriškai įvairių tyrimų spektrą, turintį universalaus patrauklumo ir liudijantį mokslinių interesų šakojimąsi – nuo carinės Rusijos cenzūros lietuviškoms pjesėms iki vaikų literatūros sovietmečiu.

Straipsnių skyrių atveria Ramunės Bleizgienės teorinė emocijų ir emociologijos – atsinaujinančios humanitarikos srities – tyrimų apžvalga, ateityje galbūt turėsianti praktinės naudos ir lietuvių literatūrologijos studijoms. Birutės Avižinienės stažuotė Valstybinėje Sankt Peterburgo teatro bibliotekoje suteikė galimybę nauja medžiaga praturtinti teatro istoriją – apibendrinti 1896–1917 m. lietuviškų pjesių cenzūravimo ypatumus.

Sigito Gedos kūryba ir asmenybė vis sulaukia pakartotinio, išskirtinio literatūrologų dėmesio – šikart žvalgoma poeto maištinga laikysena (Rimanto Kmitos straipsnis) ir pateikiama pirmos jo poezijos knygos *Pėdos* (1966) semiotinė analizė idiolekto aspektu (Pauliaus Jevsejevo tyrimas).

Skleisdama bendrąją literatūros kanono problematiką, aptardama jo krizę Vakaruose, Taisija Laukkonėn ypač domisi posovietinio laikotarpio kanono specifika ir mažumų literatūros vieta jame, ryškina priežastis, kodėl Lietuvoje mažumų literatūra atstovaujama pernelyg kukliai.

Pokario egzodas reprezentuojamas keliomis publikacijomis. Rita Tūtlytė novatoriškai pažvelgia į Mariaus Katiliškio kūrybą ir subtilia analize, išsamiais kontekstais pagrindžia jo monistinę pasaulėjautą, kurioje galbūt ir slypi rašytojo prozos žavesio paslaptis. Rubrikoje „Publikacijos“ spausdinami pirmą kartą iš archyvo prieblandos ištraukti ir paviešinti trys Jono Aisčio, spėtina, Antrojo pasaulinio karo metais rašyti straipsniai, kuriuos kruopščiai parengė ir įvadu ap rūpino Manfredas Žvirgždas. Recenzijų skiltyje aptariama knyga, skirta į Lietuvą grįžusiam išeivijos prozininko ir dramaturgo Algirdo Landsbergio archyvui (recenzuoja šio rašytojo žinovė Imelda Vedrickaitė).

Turime ir smagią naujieną – beveik dešimtmetį žurnalo pavidalu gyvuojanti *Colloquia* pirmą kartą spausdina vaikų literatūrai skirtą straipsnį – Loreta Jakonytė narsto pokario vaikiškuose skaitiniuose atsispindintį šeimos santykių modelį, esmingai paveiktą dogmatiškos socrealizmo estetikos. Interviu knygą su sovietmečio kultūros žmonėmis aptariantis istorikas Aurimas Švedas į minties orbitą

įtraukia platesnius svarstymus apie sakytinės istorijos prasmę, sistemos varžomų žmonių komplikuotas laikysenas, taip foliantui *Nevienareikšmės situacijos* suteikdamas papildomo tūrio. Drauge su minėtu Kmitos straipsniu apie Gedą šios trys sovietmečiui skirtos publikacijos problemina prieštarinę laikotarpį, atkreipia dėmesį į jo dvilypumą ir kontradikcijas.

Nuo dramatiškų, o kartais ir paikų sovietmečio grimasų į amžinas krikščioniškas tiesas ir jų refleksijas literatūroje gręžiasi Gediminas Mikelaitis, recenzuodamas solidžią Dalios Čiočytės monografiją *Literatūros teologija*.

Vilniuje 2014 m. rudenį viešėjusį JAV naratologą Geraldą Prince'ą kalbina dr. Dainius Vaitiekūnas – iš gyvo turiningo interviu sužinome, kas yra tas „narracijos mokslas“, kas būdinga pasakojimui ir jo formoms. Mokslininkas daro *homo sapiens* ausiai malonią prielaidą, kad mokėjimas pasakoti galbūt buvo žmonių giminės evoliucinis pranašumas. Šio numerio intriga – kaip autoriams sekėsi kurti savo mokslinius pasakojimus.

JŪRATĖ SPRINDYTĖ

Foreword

Addressing a breadth of topics – from the censorship of Lithuanian plays under czarist rule to Soviet-era children’s literature – the articles in this issue explore vast chronological fields, plural methodologies, and diverse genres in a way that has universal appeal and reflects a proliferation of research interests.

Ramunė Bleizgienė’s review of research in the revitalized humanities field of emotions and emotionology, which opens the “Articles” section, is likely to have practical applications for future Lithuanian literary studies. Birutė Avižinienė’s research internship at the Saint Peterburg State Theatre Library has allowed her to identify particularities in the censorship of Lithuanian plays in the years 1896–1917, thus enriching theatre history with new material.

Sigitas Geda’s oeuvre and person continue to draw the focused attention of literary scholarship. Here Rimantas Kmita discusses the poet’s rebellious personality, while Paulius Jevsejevas offers a semiotic analysis of idiolect in Geda’s first book of poetry, *Pėdos* (Footprints, 1966).

Unpacking the general question of literary canon and discussing its crisis in the West, Taisija Laukkonen is especially interested in the specific question of the post-Soviet canon, the role of minority literatures within it, and why the Lithuanian literary canon accords minority literatures such modest representation.

The post-war exodus is touched on in several texts. Rita Tūtlytė takes an innovative approach to examining Marius Katiliškis’s writing, applying subtle analysis and thorough contextualization to present his monistic worldview, and thus helping to explain the mystery of that writer’s appeal. Pulled from the archival shadows for the first time, three articles by Jonas Aistis appear in the “Publications” section; probably written during the Second World War, they have been carefully edited and are introduced by Manfredas Žvirgždas. In “Reviews”, Imelda Vedrickaitė, an expert on émigré writer Algirdas Landsbergis, reviews a book devoted to the repatriated novelist and playwright’s archives.

We also have some happy news: *Colloquia*, which has existed as a journal for close to a decade, for the first time presents an article dedicated to children’s literature. Loreta Jakonytė studies representations of family relations in Soviet Lithuania post-war children’s books and asks how these models were profoundly influenced by the dogma of socialist realist aesthetics. Historian Aurimas Švedas

reviews a book of interviews with cultural figures of the Soviet period, drawing our attention to broader discussions about the meaning of oral history and the complex stances of individuals constrained by the system, in this way according the tome *Nevienareikšmės situacijos* (Ambiguous situations) additional depth. Together with Kmita's above-mentioned article about Sigitas Geda, these three publications about the Soviet era further problematize a contradictory period and draw our attention to its ambiguities and contradictions.

Gediminas Mikelaitis's review of Dalia Čiočytė's substantial monograph *Literatūros teologija* (Literary Theology) reorients us away from the dramatic and sometimes ridiculous grimaces of Soviet times to eternal Christian truths and their literary reflections.

In Dainius Vaitiekūnas's conversation with American narratologist Gerald Prince, who visited Vilnius in the fall of 2014, we learn about that "science of narration", about the characteristics and forms of narrative. That scholar makes a suggestion that is pleasant to *homo sapiens'* ears – that the ability to tell a story was probably the source of human evolutionary preeminence. The enigma at the centre of this issue of *Colloquia* is the question of how its authors have succeeded in weaving their own scholarly narratives.

JŪRATĖ SPRINDYTĖ